

Baade Og Fredag Hva såå? af geniet Lene Andersen 2009

I uddrag af Erling S. Nielsen Januar 2020 (26 sider af 464)

Baade Og er et bogværk på i alt fem bind, skrevet af Lene Andersen den første udkom i 2005, men arbejdet begyndte i 1999. Og den sidste bog udkom i 2009. Idéen med bøgerne er at skabe debat om vores fælles fremtid: Hvad vil vi med os selv som menneskehed?

Baade Og Mandag Hvad har vi gang i? Hvordan hænger det sammen? Hvem er vi? Hvor er den teknologiske udvikling på vej hen? Verden udvikler sig konstant, og de fleste af processerne kan faktisk beskrives. Ja, hvorfra kom egentlig det moderne, demokratiske, humanistiske samfund.

Baade Og Tirsdag Hvor kommer vi fra? Her får du beretningen om evolutionen – inklusive en forklaring på, hvor vores bevidsthed og intelligens kommer fra.

Baade Og Onsdag Hvor er vi på vej hen? Hvordan kommer de nærmeste 20-30 år til at se ud? Hvordan vil vi gerne have, at de kommer til at se ud?

Baade Og Torsdag Hvorfor? Bliver vi med med at begå de samme fejl generation efter generation?

Baade Og Fredag Hva såå? Er der noget, vi kan stille op for at styre udviklingen og undgå de værste katastrofer? Hvad så? Hvordan bevarer vi friheden og trygheden i en globaliseret verden? Og kan vi selv styre udviklingen? Gu' kan vi så! Eller på engelsk: Yes, we can!

Ordbogen Baade Og, ligger på mit skrivebord PC.

***Lene Andersen har også skrevet bøgerne,
Demokratihåndbog (2010)***

Det åbne samfund og dets venner – et svar til Stéphane Hessel (2011)

Danmark 2030 (2013) Globalt gearskifte (2014)

Fremtidens velfærd – Fremtidens by (2017) Metamodernitet (2019)

Dannelse – At blive et større menneske (2020)

Libertisme – Begrib det 21. århundrede (2023)

Lene Andersen skriver side 464 i **Baade- Og Fredag** citat:

Jeg har arbejdet på fuld tid med projektet siden år 2001, cirka, så sammenlagt ligger der 10 års arbejde i projektet.

I den tid har jeg fået fantastisk hjælp af en række forskere, som har bidraget med deres ekspertviden inden for hver deres område. Jeg har efter bedste evne taget deres kommentarer og kritik til efterretning, men ret beset er jeg jo blot en amatør med en glubende nysgerrighed og en utæmmelig lyst til at fortælle. Så skulle der være fejl eller unøjagtigheder, skyldes det udelukkende min utilstrækkelighed.

Desuden har gode venner hjulpet med kommentarer og input, korrektur og opbakning, og dét skal I have stor tak for alle sammen!

Lene Andersen

Jeg vil stærkt anbefale også at læse Yuval Noah Harari Sapiens En kort historie om menneskeheden (2011) Som skriver om Ild – Sladder – Agerbrug – Mytologi – Penge – Modsætninger – Videnskab. Dette er den dramatiske beretning om vores ekstraordinære historie – fra ubetydelige aber til verdens herskere.

I det følgende citerer jeg i uddrag de væsentligste svar på problemerne, som Lene Andersen fortæller dem. Dette gør jeg fordi det er den nemmeste måde at få et overblik på. Og fordi jeg tænker bedst når jeg skriver, og kan henvise til andet jeg har læst om emnet.

Erling S. Nielsen Januar 2020.

Det følgende er i uddrag på 27 sider af 464 sider.

Side 37. Vi står over for en masse problemer – kald det gerne udfordringer – som vi er nødt til at løse. Som handler om klima, overbefolkning og økonomi. Alle mulige ting. Men først og fremmest handler det om at sikre udbredelse og styrke det åbne, demokratiske samfund. For det er den eneste magtform som vitterligt rummer interessen for alles velbefindende, herunder alles ret til og krav på at blive set, hørt og anerkendt og til at få del i de ressourcer som er til rådighed. -

Det liberale demokrati udspringer af de oprindelige liberale tanker der har friheden som grundværdi, og som handler om individets frihed fra starten. Det er ikke nødvendigvis ensbetydende med en liberalistisk økonomi men der vil nok ofte være en tendens i den retning.

Republikanismen handler ikke om republik versus monarki, men om et syn på demokratiet, hvor man i højere grad ser individet som borger og lægger vægt på friheden **til** at indgå i samfundet og bidrage til fællesskabet. *Vi skal både have frihed fra de andre og til at indgå i fællesskaber med dem:*

Liberalismens fundament er den skarpe adskillelse mellems stat og samfund og kravet om maksimal frihed for den enkelte til i det civile samfund at leve som man vil, når blot man overholder loven og tillader andre samme frihed. Det liberale demokrati er værdineutralt og pluralistisk: borgernes syn på religion, moral og livsværdier er deres egen sag, som staten ikke skal blande sig i.

*Det moderne republikanisme og dets kritik af det liberale demokrati
Mogens Herman Hansen, 2007*

Man kan sagtens argumenterer for at kloden står over for så store udfordringer, at der må "en stærk mand" til, eller et autoritært styre som eksempelvis tvinger den klimalovgivning igennem som vi som demokratier ikke kan få nosset os sammen til at få gennemført. Problemet er bare at autoritære styre som regel også er – eller i hvert fald bliver – totalitære, og at de ikke kan finde ud af at sætte grænser for deres egen magt. Demokratier og bliver den eneste styreform som har haft en bare mådelig succes med at sikre alles sikkerhed og velfærd, og der er ikke noget der tyder på at nogen med et trylleslag kan hoppe ind og løse alle problemerne i et snuptag.

Ergo folkelige engagement: Folkeligt ansvar, engagement, uddannelse, fællesskab. Dertil kommer så alle de andre udfordringer: klimaet, økonomien, overbefolkningen, elektroniske dingener og biologiske teknologier som komme til at vende op og ned på snart sagt alt, hvad vi forbinder med at være mennesker. Men – og dér er det fundamentale problem, et problem som både demokratier og totalitære styre lider under – vi løser ikke de problemer vi har...

Kun de problemer vi kan forstå. Fordi vi er udstyret med stenalder hjerne der er toptunet til verden som ikke findes længere.

Hvad der naturligvis medfører en række udfordringer i sig selv. Men dét som det i bund og grund handler om, det er om mennesket overhovedet skal findes eller forsvinde. Gider vi eksistere? - Skal fænomenet *menneske* fortsat være til? Er det vigtigt for os? For reelt er der

ingen andre der kan have nogen interesse i det. *Nej, ikke på dén måde menneskeheden hidtil har handlet. Det ville det være en velsignelse for kloden, dens natur og vilde dyr, om vi forsvandt!*

Det vi sige at det handler om at vælge. Som individer, som samfund og som menneskehed skal vi vælge. Og vi skal helst vælge rigtigt, for der er kun én klode, og den har det ikke særligt fantastisk for tiden. *(1 år 2009.)* Men forudsætningen for at vi kan vælge, er at vi vedkender os voksenalderen og tager ansvaret på os.

Som handler om at kunne se sig selv udefra og at tænke mere på sine børns velbefindende og fremtid end sin egen?

Side 40

Hvad er vigtigst?

I krisetider er mange kvinder tilbøjelige til at shoppe sig ud af elendigheden. Og faktisk ses vild shopping oftere under kriser end i stabile perioder, viser en ny undersøgelse.

Bag undersøgelsen står professor Karen Pine fra University of Hertfordshire, som også er forfatter til bogen *Sheconomics*. Ifølge hendes nye undersøgelse siger 79 procent af kvinderne, at de vil tage på en vild indkøbstur for at muntre sig selv op.

Politiken.dk 22. maj 2009.

Og derfor skal vi alligevel blive bedre til at vælge, og for at vælge skal vi være bedre til at prioritere, hvad der er vigtigt. Virkeligt vigtigt! Og der har vi jo nok generelt en tendens til at lade os forblænde af sukkergodt og flitterstads. Eller masse mord og ugens glade krøbling.

Vi må tænke langsigtet og skabe nogle konkrete scenarier for, hvordan vores fremtid kommer til at se ud, hvis vi tænker langsigtet og vælger rigtigt, eller hvis vi tænker kortsigtet og vælger forkert.

Det gode scenarie og det dårlige scenarie? Og de eventuelle konsekvenser: Det rigtigt fantastiske scenarie og det skrækkeligt elendige scenarie. Til at skabe et ordentligt samfund og til at give den tænksomme borger noget at tænke over, så han eller hun kan overveje om man synes at det er gode idéer, og om det overhovedet er vigtigt med et ordentligt verdenssamfund.

Side 43. **Hvad var vore overskrifter mandag, tirsdag, onsdag og torsdag?**

"Hvad har vi gang i?", "Hvordan hænger det sammen?", "Hvem er vi?", "Hvor kommer vi fra?", "Hvor er vi på vej hen?" og "Hvorfor?"

Dét som det handler om, er at vi jo for fanden skal træffe de rigtige beslutninger? Og det kan vi kun, hvis vi har den rigtige viden. Vi er nødt til at forstå den udvikling der er i gang, hvis vi som demokratiske borgere ikke skal stemme og træffe beslutninger i blinde! - Vi træffer nok en masse forkerte beslutninger alligevel, men vi er nødt til at reducere vore fejltagelser, og der er viden det eneste værktøj vi reelt har.

Side 50. Vi kan kun bestemme selv, hvis vi gennemskuer de processer som verden udvikler sig efter? For selve processen kan vi ikke lave om på. Vi kan kun ændre på vores adfærd og valg i forhold til processerne. Og nok så vigtigt: det er jo kun ens egen adfærd man reelt kan gøre noget ved. Dét vi har været så satans vant til, er at ville ændre *de andres* adfærd! Men det kan man jo ikke.

Man kan jo forsøge?

Man kan mødes i fællesskaber, hvor man kræver at man respekterer hinanden og lytter til hinanden, men den der bekvemme tanke om at "de andre må se at lære at være sådan og sådan, så jeg kan fortsætte uforstyrret" den holder jo ikke. Alle har krav på anerkendelse, og vi skal alle sammen kunne være her, og det kan en teenagekultur ikke finde ud af.

Men en voksen kan?

Forhåbentlig. Fordi den kan se ud over sig selv og ind i sig selv med andre øjne, den er selvrefleksiv, og så kan den feje for sin egen dør, inden den render ud og banker andre med en

kost.... Kom selv med en bedre definition på voksenhed eller et bud på, hvordan syv – snart otte eller ni – milliarder mennesker ellers skal overleve i hinandens selskab på begrænset plads.

Samtidig er det vigtigt at forstå evolutionen, fordi den fortæller os noget om, hvem vi er, og hvilke behov vi har. Evolutionen har skabt os på en ganske bestemt måde, og hvis vi træffer beslutninger som går imod vores fundamentale behov, så kan vi heller ikke få dem til at lykkes, beslutningerne.

Hvis vi vælger en udvikling som ikke giver mening for os som mennesker, så skal vi ikke regne med at vi kan styre de ting vi sætter i gang. Lige så lidt som hvis vi vælger løsninger der går imod naturens indbyggede processer.

Vi tænker analogt, ikke analytisk. For sådan er vore hjerner bygget. Den analytiske tænkning er et kultur produkt som ikke har eksisteret mere end max. 2.500 år, og reelt under 100 år for flertallet af os. Men vores hjerner er omkring 150.000 - 200.000 år gamle, alt efter hvordan man vælger at fortolke de rester der er fundet af vore forfædre. Og vore forfædres hjerner blev til i en kontekst, hvor de fortalte om fortiden og menneskene i nogle historier, hvor den fysiske verden og ånde verden og landskabet hang sammen og udgjorde en helhed, en mytologisk helhed. Derfor er det den form for helhed som vore hjerner er nødt til at opleve, for at dét vi siger og gør og fortæller til hinanden, kan give mening og hænge sammen....

De her ting er vi nødt til at forstå, hvis vi vil have syv milliarder mennesker til at leve nogenlunde fredeligt side om side med hinanden.

Du tror virkelig at vi kan sætte os ud over puberteten og blive voksne? Alle sammen?

Nej. Men vi der er voksne og godt kan håndtere at andre ikke tror på Gudherren på samme måde som os selv, vi kan vælge at indrette os sådan at de pubertære fjolser ikke udgør nogen større trussel. Problemet i dag og i fremtiden består jo i at pubertære religiøse og almindeligt tossede fanatikere har adgang - eller i hvert fald hurtigt kan få adgang – til masseødelæggelsesvåben, og den sikreste måde at forhindre dem i at få det, det er jo at våbnene slet ikke findes, samt at det bliver generelt socialt uacceptabelt at rende rundt og tro på at der kun findes én Sandhed i denne verden.

Teenageepoken har varet fra for cirka 6.000 år siden og frem til i dag, og alle dens tankesæt, handlemåder, værdier, testosteron dyrkelse og gennemgående strukturer som de her 6.000 års kulturelle udvikling repræsenterer, de er både gennemsyrende og ligefrem definerende for, hvordan vi overhovedet forstår os selv, de andre og verden.

Man vil måske mene, at en tidsalder, der i løbet af halvtreds år har udryddet, undertrykt eller dræbt 70 millioner mennesker bør fordømmes uden videre med det samme. Men forinden må man have forstået, hvorfor den er skyldig.

I de enfoldige tider, da en tyrann plyndrede og ødelagde byer for at øge sin berømmelse, da slaver drog ind i jublende byer, lænket til sejrherrens vogn, da fjender blev kastet for de vilde dyr i hele folket åsyn, kunne samvittigheden over for så åbenlyse forbrydelser tale et tydeligt sprog, og dømme kraften bevarer.

Side 55.

Hvor er vi på vej hen?

Folk forveksler ofte optimisme og håb. Optimisme er troen på, at alt vil blive bedre. Håb er troen på at vi hvis vi arbejder hårdt nok, kan vi bidrage til at gøre tingene bedre. Optimisme er en passiv kraft, mens håb er en aktiv kraft. Det kræver ikke noget mod at være en optimist. Til gengæld kræver det stort mod at have et håb om fremtiden.

Jonathan Sacks. For mig er heltene de moderate. europarl.europa.eu

Der er små syv milliarder mennesker som lige nu oplever at den verden de troede de kendte, forandrer sig. Det er lige nu et fællesmenneskeligt vilkår at blive, om ikke rykket op med rode, så dog at blive afkrævet en omplantning.

Som teenagere vil vi naturligvis straks forsøge at finde nogle syndebukke at skyde skylden på, men som voksne vil vi se fællestrækket i de udfordringer vi selv, vores nabo og dem omme på den anden side af jordkloden står i, og så vil finde nogle løsninger på de udfordringer som gavner hele kloden rundt. Men det kræver fundamentalt andre måder at tænke og handle på. - Og dem skal vi tale mere om, for vi mangler konkrete løsningsmuligheder. Især fordi vi kommer til at stå i en masse dilemmaer....

Vi er nødt til at forstå verden gennem et både-og. Mange steder i Afrika er der en tradition for at fortælle dilemma-historier, så de er ikke lige så fastlåste i en rigtig-forkert/enten-eller- tankegang som os, og det samme gælder Østen, hvor de er vant til at tænke i Yin og Yang.

Side 57.

Hvorfor?

Noget af det dumteste, som er sket, og som allerede startede under os, er at vi har givet magten til regnedrengene med deres årlige småbesparelser og effektivitetsmål. Hvem går på arbejde på grund af et regneark?

Svend Auken. Socialdemokrat.

Hvorfor gør vi så de ting vi gør?

For at finde mening i tilværelsen? Og at skabe mening. Ikke blot at uddrage mening af omgivelserne, så de er til at forstå, men så livet også bliver værd at leve. - Og så talte vi om at det er stort set umuligt at tale om de her ting, uden at sproget kommer til at "køre i ring".

Det er stort set umuligt at gå imod flokken?

Specielt takket være evolutionen, når følelserne først er sat i brand, eller der står en psykopat og afkræver håndtegn til lyden af trommer eller taktfaste støvletramp. Men mindre kan også gøre det. "Yes we can!"

Helt fundamentalt talte vi så om begrebet virkelighed.... For dét som det naturligvis leder frem til, det er diskussionen om vores ansvar for vores handlinger, både individuelt og kollektivt....

Jeg vil forsøge at opstille nogle handlingsmuligheder for en art der bærer den arv med sig som vi gør. Hvad skal vi stille op med os selv og menneskeheden? Med al den viden vi nu har om os selv og om vores frie vilje – eller måske manglen på samme – hvordan løser vi så vore problemer bedst muligt? Vi er nødt til at forholde os til os selv, hvis vi skal løse de problemer vi står over for. Vi er nødt til at forstå vores tilbøjeligheder, vores følelsesmæssige og sociale behov, vores mening og vores muligheder for overhovedet at erkende og forstå verden omkring os, hvis vi skal gøre os noget som helst håb om at træffe politiske beslutninger der ikke bare ender med at være mere af det samme.

Det er ikke dig der kommer til at leve med konsekvenserne af klimaforandringerne?

Ikke de virkelig alvorlige af dem. Men du gør. Og dine børn gør, hvis I får nogen. Og konsekvenser er der nok af. Hvis det ikke lykkes os at gøre noget ved overbefolkningen, fattigdommen, alverdens uligheder, analfabetisme, AIDS, malaria, svineinfluenza og alle mulige andre pandemier, i takt med at temperaturene stiger, og der bliver flere af os, oversvømmelser, tørke, hungersnød, kamp om ressourcerne, uforudsete konsekvenser af nanoteknologi, gensplejsning og kloning, overvågningssamfund, kunstig intelligens og robotter som er kvikkere end os selv, forurening, slaveri, børneprostitution, narkohandel, terrorisme, penicillinresistente bakterier, konflikter i Korea, Mellempøsten, Tibet, Tjetjenien, Colombia, almen xenofobi **(frygt og**

afsky for alt udenlandsk.) finanskrise, spredning af masseødelæggelsesvåben... der er nok af udfordringer.

Vi vælter med andre ord i udfordringer, og lad mig bare – ud over alle de ting jeg lige har nævnt – nævne nogle af de ting, som kun gør udfordringerne større.

Som for eksempel at vi har lagt vore byer på verdens mest frugtbare jorde, for vi lagde naturligvis vores oprindelige landsbyer der, hvor landbruget automatisk var frugtbart, og så har vi udvidet byerne derfra. Vi har solgt landområderne til højstbydende, ganske enkelt, og lagt al mulig forurenende aktivitet lige midt i og oven på vores mest uerstattelige ressource: frugtbar landbrugsjord og rent grundvand. Vi kan p.t. ikke finde ud af at håndtere klimaforandringerne uden at markedsføre naturressourcerne – og kapitalismen fungerer kun i vækst. Vi er altså, finanskrisen til trods, låst fast i et tankesæt, som ikke kan hjælpe sig selv.

Samtidig er globaliseringen i gang med at underminere nationalstaterne som hidtil har været demokratiets bastion. Der er med andre ord totalt opbrud de politiske og økonomiske magtstrukturer og dét er vi nødt til at forholde os til som en seriøs udfordring. Hvor vi siden midten af 1800-tallet har været defineret som borgere og hinandens medborgere, så er vi nu i lige så høj grad defineret som forbrugere, og dét vi er vidner til i øjeblikket, er at kommercielle imperier med økonomier der er større end de mindste nationalstater, bliver nogle af de stærkeste politiske spillere og største besiddere af naturressourcer af enhver art. - Det kan godt være at det fysiske livegenskab og stavnsbåndet blev ophævet, men det økonomiske stavnsbånd lever i bedste velgående på forskellige måder, og derfor er vi nødt til at regulere den magt som udemokratiske økonomiske aktører har globalt set.

Multinationale virksomheder?

Mafia bander, narkokarteller, terrororganisationer, religiøse bevægelser – der er masser af magtfulde pengemaskiner som er ligeglade med mennesker, og dem er vi som demokratiske stater nødt til at svække, kontrollere og få demonteret. For de er en trussel mod menneskers frihed og tryghed, og de er med til at borte rodet det borgerbegreb som netop har givet os frihed og tryghed de seneste 100 - 150 år.

Og det prøver vi så, men hvad gør vi? Vi går i gang med at skabe det perfekte setup til den totalitære stat. Takket være en forædt middelklasses krav om overvågning i tide og utide, terrorlovgivning som sælger ud af vores frihedsrettigheder, underminering af menneskerettighederne i stedet for at få samfundet til at fungere som samfund, og diverse former for bioteknologi som sørger for at vi kunne sætte perfekte børn i verden.

Hitler og Stalin ville have gnedet sig i hænderne og grinet hele vejen til Bruxelles?

Eller Washington, Beijing, Moskva og alt mellem Capetown og Nuuk. Og dét som er tankevækkende, det er at vi er i gang med at installere det helt frivilligt. Der er ingen der tvinger os til det: indhegnede boligkvarterer, konstant video-overvågning, research i stamceller og registre over DNA, voldelige bevæbnede og udemokratiske grupper og subkulturer i samfundets udkant, ferieture til rigide temaparker hvor alting bliver overvåget og kameraerne ikke har nogen blinde vinkler, irisscanninger i banken, sygesikringsnumre, GPS og sporing via satellit, registrering af telefonopkald, voldelige sammenstød mellem demonstranter og massivt politi i stedet for demokratisk debat, krige uden FN-mandat, krige ført på løgn, krige baseret på tortur, politikere der forkaster videnskabelige undersøgelsesresultater, fordi de ikke stemmer overens med deres politiske overbevisning, sex-turisme, slavehandel, og mærkevarer, chokolade, kaffe og statussymboler der er produceret under forhold som tåler sammenligning med dét folk blev tvangsudskrevet til i Tyskland under krigen. Denne gang er det ikke jøder, romaer, homoseksuelle og socialdemokrater, men såvel børn som voksne i Asien og andre steder, og de bliver ikke brændt, når de er slidt op, men der er til gengæld heller ingen der bekymrer sig om deres videre skæbne.

Hvor gik det galt? Og hvad venter der forude?

Jo, det skal jeg sige dig: der venter et multikulturelt samfund, hvor ingen føler sig forpligtet af fællesskabet, for dels har fællesskabet afskaffet sig selv, dels har ingen længere den samme historie. Det vil sige at med mindre vi **vælger** fællesskabet, i fællesskab, så bliver fællesskab, **skæbnefællesskab** og identitet udelukkende erstattet af kontrol og straf.

Hvis vi ikke føler en samhørighed med menneskene omkring os, så føler vi i stedet et behov for at kontrollere dem. For de kunne jo være farlige!

Derfor kommer der DNA-test af alle ved fødslen – eller allerede inden da – som afgør, hvad du kan få af forsikringer, lægehjælp, uddannelse, arbejde, ægtefælle og alt muligt andet. **For politiet og retsmedicinerne, vil et fælles DNA- register være en fordel, fordi så kan man hurtigt med stor sikkerhed udelukke alle der definitivt ikke har været på stedet for en forbrydelse. Forudsat oplysningerne er krypterede og beskyttede mod politisk magtmissbrug. mv.**

Med mindre vi vælger det anderledes?

Men gør vi så dét? Eller vil vi gerne have nemme, bekvemme liv med raske børn der passer til møblerne? Og hvad stiller vi op med de kriminelle og de potentielt kriminelle? Er det i virkeligheden lettere, billigere og langt sikrere at holde dem medicineret og opbevaret i cyberspace, inde de begår noget kriminelt, i stedet for at vente på at det slår klik? **Det er med kriminalitet. Som med en kræftsygdom. Sørg for at skabe leveforhold så den ikke kan opstå. Hvis den opstår så bekæmp den, og sørg for at den ikke kan formere sig. Dræb den, før den bliver født! Det er bedre sygdommens årsager bliver fjernet, før den dræber hele samfundslegemet.**

Der er masser af dilemmaer og nye problemer som vi kommer til at stå ansigt til ansigt med i fremtiden – lovgivning der er så kompleks at de almindelige borger ikke kan forstå den, evig sporbarhed af enhver e-mail du nogensinde har sendt – fordi vi lever i en omskiftelig verden og hiiiiiiiger efter at have kontrol. Men kontrol i et komplekst samfund er en illusion. Og mere kontrol er en større illusion, og det gælder alt lige fra globalisering til kriminalitet og til konsekvenserne af klimaforandringerne. **Derfor er der ét problem som er vigtigere end alle andre. Én udfordring som overgår alle andre.** Hvad er det største problem af dem alle?? **DUMHED!**

Vores stenalderhjerner og den virkelighed som den er nødt til at fungere i. For de passer ikke sammen. Hvilket i den nuværende kontekst - for så vidt som vi ikke kompenserer for det med uddannelse, oplysning og dannelse – kan sammenfattes til dumhed. Specielt dumhed i større forsamlinger.

Albert Einstein har sagt:

**"To ting er uendelige, universet og menneskets dumhed –
og så er jeg ikke engang sikker med universet."**

"Vi kan ikke løse vore problemer med den samme tankegang, som vi brugte, da vi skabte dem."

**Og dette fordi ETHVERT BEGAVET FJOLS kan gøre ting større og mere komplekse
- det modsatte kræver et geni.**

Læs om Foragts centrifugen! (Som vi talte om i **onsdags** og **torsdags**) **side 62 – 63 – 64 – 65 – 66 – 67 – 68 – 69- 70 -71 – 72 – 73 -74 – 75 – 76 -77.** i denne bog Fredag. Her taler Lene Andersen om Kynisme – Forretning – Retssamfund – Humanisme – Pluralisme – Demokrati – Videnskab – Arrogance – Religion – Dumhed. Alt samlet i de to udgaver af **Foragtscentifugen.**

Sammenfattende skriver Lene Andersen side 76 nederst:

Dumhed, snæversyn, uvidenhed, manglende nysgerrighed og modvilje mod at tænke er de fundamentale trusler mod alt dét der skaber grundlaget for de gode liv og den lykke og frihed som vi er forvente med i Vesten, og som gerne skulle blive resten af verden til dels.

For ellers ryger vi i totterne på hinanden?

Derfor er den største udfordring (***efter en meget effektiv fødselskontrol, der bringer verdens befolkningens antal ned på ca. 1 milliard, med så få generationer som muligt, ellers er det for sent for menneskeheden.***) at sikre uddannelse, oplysning og velstand, og at få skabt balance mellem alle seks domæner, og dét er et politisk projekt som vi alle sammen er nødt til at deltage i.

Det værktøj vi har til rådighed er etikken og vores hoveder! Indersiden, vel at mærke! Vi er simpelthen nødt til at tænke os om, og vi er nødt til at tænke langsigtet! Og derfor er dumhed et problem. Specielt i de tilfælde hvor vi nærmest ligefrem insisterer på og gør den til en kulturel værdi i sig selv.

Side 81. Skal vi gå videre? Med *foragtcentrifugen*?

Med de udfordringer vi står overfor. Dumhed i alle dens afskygninger er den første. Den anden er den grundomstændighed at alting omkring os er i så hurtig bevægelse og konstant udskiftning og opgradering af vores stenalderhjerner ikke kan følge med og få mening ud af galskaben længere. Og dermed er det lettere at dyrke dumheden. For den giver sjovt nok mening.

Hvis vi først begynder at manipulere med vores gener og skabe perfekte sygdomsfri, smukke mennesker, eller vi piller ved hjernerne og giver os selv og hinanden øget intelligens, dette være sig ved nanoteknologi eller psykofarmaka, så kommer der til at være de opgraderede og de ikke-opgraderede mennesker, og kan vi så fastholde en idé om lige rettigheder? Lige pligter kan der jo dårligt blive tale om. Reelt vil vi have skabt to forskellige arter.

Menneskerettighederne – som ikke engang gælder alle i dag – er hverken natur- eller gudgivne. De er menneskeskabte og har alle dage været det.... Den gensidige respekt er et valg, og det enkelte menneske er kun "helligt" og ukrænkeligt, så længe vi vælger at det skal være sådan.

Derfor har vi også kun vores menneskerettigheder og de udfoldelsesmuligheder og en tryghed vi er vant til, så længe vi selv sørger for at give det til hinanden. - Og hvor stiller det os så?

Der ligger med andre ord en kolossal udfordring i at vælge, hvilken type mennesker vi som art ønsker at være, og om vi stadig ønsker kun at være én art. For hvis vi **ikke** vælger så er udskillelsen allerede gået i gang.

Mellem de 2 procent højt begavede og de 98 procent, normalt begavede?

Alternativet er selvfølgelig at folk, inden det når så vidt, begynder at reagere i afsmag og afmagt og gør oprør og smadrer forudsætningerne for at udviklingen overhovedet **kan** finde sted og dermed afgør, om vi overhovedet **kan** vælge om udviklingen kan finde sted.

Sig det lige igen...

Vi risikerer at alle dem der føler sig koblet af udviklingen, eller som ikke kan finde mening i den udvikling som finder sted, smadrer det samfund som allerede er der, og dermed smadrer de også samfundets muligheder for at vælge, hvordan udviklingen skal være.

I afmagt? - Vold versus eksistentialisme?

På sin egen mere eller mindre indirekte måde er jeg ikke et sekund i tvivl om, at det er dét vi har været vidende til de seneste år, (***bemærk bogen er skrevet i 2009***) hvor vi har set borgerkrigs-lignende tilstande i gaderne i forskellige vestlige storbyer i forhold til de autonome miljøer, bandekrige over narkotika og terrorisme med religiøse rødder. Det er alt sammen middelklassens børn der ikke kan finde på noget konstruktivt og meningsfuldt at tage sig til – og i deres slæng befinder der sig også nogle almindelige tabere og tosehoveder som bare har brug for gang i gaden. Men kernen i de her grupper er jo ikke dumme. Nogle af dem er faktisk ud fra almindelige standarder ret intelligente. De kan bare ikke finde nogen konstruktiv plads i det samfund de er en del af. For det er de jo, de er en del af det samfundet, selvom de forsøger at sætte sig uden for det.

Terroristerne, bandemedlemmerne og de autonome?

Her under rockerne. Og tag bare nynazisterne og fodboldbøllerne - legale såvel som illegale – der er ikke engang er med i kriminelle bander eller nødvendigvis går i flok, men som bare notorisk befinder sig på bunde af samfundet, hvor de overlever på plat og tusk og småkriminalitet, og som for eksempel brændte Paris' forstæder af for et par år siden.

Vi er stenaldermennesker som forventes at kunne overleve, leve og finde mening i en tilværelse domineret af cyberspace, og det projekt er dødsdømt. Vore hjerner og følelsesmæssige behov er ikke bygget til det. Vi er bygget til den afrikanske savanne. Vi har ikke indrettet vores samfund efter det. Vi har ikke indrettet vores samfund efter at vi inderst inde er jægersamlere, animister, **(en forestilling om at intet kan eksister uden at være besjælet.)** bønder, fiskere, husmødre og ypperstepræster. Og at vi har behov for at leve sammen med bønder, fiskere, animister, husmødre, jægersamlere og ypperste-præster. Alle os der kan finde sådan nogenlunde ud af det, vi insisterer konsekvent på at indrette samfundet, så det giver mening for stadig færre af os. - Og så er vi tilbage ved vores genetiske arv og alt dét vi talte om i **tirsdays**, og subkulturernes tilbagevenden til det urkulturelle som jeg forargede dig med i **mandags...**

Og samtidig har vi afskaffet behovet for at arbejde for livets opretholdelse, så man i det mindste kunne finde mening i at kæmpe for føden på hæderlig vis. Der ligger med andre ord et paradoks i at ville have en altomfattende socialstat, så længe vi over en kam bidrager til en teknologisk, økonomisk og erkendelsesmæssig udvikling som store grupper i samfundet ikke kan deltage og skabe sig anderledes i.

Dertil kommer at vi er oppe imod en umådeligt skræmmende demografisk udvikling som handler om at pigerne er ved at overtage alle universitetspladserne. Det er selvfølgelig fantastisk at piger uddanner sig. Katastrofen ligger i at drengene ikke gør.

Jeg ved at både i Vesten og Rusland er det så godt som umuligt for en stor gruppe kvinder at finde passende ægtefæller der matcher dem i interesser, uddannelse og økonomisk formåen.

Og især er det et problem for de muslimske indvandrerpiger og deres døtre.

Pigerne læser til læge og tandlæge, drengene dropper ud af erhvervsskolerne?

Og pigerne har **kæmpet** for at komme på universitetet, og de har **kæmpet** for at bevise at de var det værd! Så når du skal til læge om 10 år, så vælg for himlens skyld én med tørklæde! Det er dem der seriøst har måttet fighte sig vej til deres resultater!

Men det giver jo ikke noget lykkeligt ægteskab? - Så de vælger de muslimske mænd fra og finder nogle danske?

Men de har jo heller ikke nødvendigvis gået på universitetet eller gider læse bøger og udfordre de små grå. Ikke i samme antal, i hvert fald.

Så der bliver rift om de få mænd der har fået en længerevarende uddannelse?

Og her er det så at Indien og Kina kommer ind i billedet. For her har de jo valgt pigebørn fra i et par generationer efterhånden. I Indien alene er der vist noget i retning af 26 millioner mænd i overskud om nogle år. De har så godt nok ikke alle sammen en akademisk uddannelse, men nogle af dem har. Og de vil under alle omstændigheder være mere attraktive end en dansk eller russisk drukkenbolt der ikke kan forsørge sig selv.

Hvis man altså gider kigge lidt på verden og indregne kvinders og mænds forplantningsbehov – eller i det mindste bare trangen til at få noget på den dumme – så står vi om 10- 20 år med følgende scenarie; alle de veluddannede mænd i Vesten. Østeuropa og Rusland er snuppet.

De veluddannede piger finder sig en sød, veluddannet inder eller kineser, og tilbage er på europæisk, amerikansk og russisk territorium 30- 40 millioner uddannede mænd der ikke kan finde sig en kæreste. - Hvis du tror vi har bandekrigene nu, så skal du bare vente til 2020-30 stykker, så skal du se gang i gaden!

Medmindre vi lukker dem inde eller doper dem?

Eller manipulerer med deres hjerner eller opbevarer dem i cyberspace. - Vi kunne selvfølgelig også sørge for at de fik noget fornuftigt at tage sig til, men se, så ville vi være nødt til at vælge.

Vælge at satse på uddannelse, vælge at skaffe dem et meningsfyldt arbejde, vælge at sørge for at indrette samfundet, så de kan forsørge sig selv og leve med en vis værdighed på lovlig vis.

Men det vil stadig ikke skaffe dem en kæreste?

Nej. Og det er et seriøst problem. Det bliver et **mega** seriøst problem! - Krig plejer at løse den slags problemer, men vi har afskaffet mand-til-mand-krigen og skyttegravskrigen. I stedet har vi gjort krig så højteknologisk at dét kan de her uuddannede mænd heller ikke bruges til.

Så i stedet laver de deres egen krig – i gaderne – for dét kan de forstå?

Det giver status. Det giver penge og noget på den dumme. Alt dét som de ikke længere kan skaffe sig på lovlig vis, fordi vi andre har indrettet samfundet, så det ikke kan lade sig gøre.

Og fordi de ikke har fået en brugbar uddannelse?

Der ligger med andre ord en udfordring og en række samfundsmæssige etiske valg forude med hensyn til, hvad vi på globalt plan skal gøre med 40 millioner overflødige mænd. For det kommer til at gå rivende galt, hvis alle vi der føler os som bare nogenlunde velfungerende mennesker socioøkonomisk og kulturelt, bliver ved med at lovgive, så alle de andre mister fodfæste og anseelse.

Vi er i den sammenhæng din "forædte middelklasse"?

Både de af os der gider at tænke, og alle de af os der ikke gider tænke! Alle os der godt kan finde ud af at fungere og planlægge, vi er nødt til at gide tænke og forstå, hvordan det er for alle dem der kun kan leve i nuet.... Og der er i den forbindelse ikke den store forskel på højre og venstre ende af det politiske spektrum eller for dem sags skyld dem inde i midten. De højre orienterede forstår ikke mennesker, og de venstreorienterede forstår ikke økonomi, men ellers er vi alle stort set lige dårlige til at forstå, hvordan andre mennesker får mening ud af tilværelsen. Og dermed er vi også alle lige dårlige til at udtænke politiske løsninger som kommer alle til gode, også de mennesker der ikke ligner os selv. - Hvad sagde jeg om vores politiske overbevisninger i går?

Hvad du sagde om dem? At vores politiske tilbøjeligheder er genetisk bestemt, og at vi flokkes om de politiske partier, der tilfredsstiller vores følelsesmæssige behov og tilbøjeligheder?

Og dét er en fundamental udfordring for demokratiet, for samfundet og for os alle sammen som mennesker, fordi det meste af den politik som bliver bedrevet, dermed reelt er upåvirkelig af fornuftige argumenter; vi stemmer efter dét der giver følelsesmæssig mening, ikke i forhold til viden og rationel overvejelse.

Og dét der giver følelsesmæssig mening er genetisk bestemt? - Det politiske spektrum er i virkeligheden et snapshot af befolkningens genetiske sammensætning, og der ikke noget vi kan gøre ved det?

Jo. Oplysning, uddannelse og dannelse. Og en gensidig social "konvention" om at det er OK at være i tvivl, blive klogere og at skifte mening. ***Når man har læst, tænkt og fundet ny viden!***

Udfordringen er at problemet, med oplysning og dannelse kun blive større, i takt med at udviklingen går så sindssygt hurtigt som den gør. For i en verden, hvor det hele bliver speedet op, der vil nuancerne forvinde.... Og dermed er vi fremme ved den udfordring som handler om at bevare samfundet. Uanset om vi taler civilsamfund eller stat, så kommer vi ikke uden om at vi er nødt til at vælge, hvilken form for samfund og stat vi vil have i fremtiden, for sådan som vi har været vant til at tænke på begge dele, kan vi ikke bare regne med at det fortsætter.

På grund af globaliseringen og den teknologiske udvikling?

Plus befolkningstilvækst, demografisk udvikling, migration, klimaforandringer, multinationale virksomheder der kan løbe omkring hjørnerne med nationalstaterne, privatiseringer af vigtige samfundsopgaver, så de ikke længere er under demokratisk kontrol, terror og terrorlovgivning, og en hulens masse ting som sker oven i hinanden, og som hver for sig ville have givet rigeligt med udfordringer.

Pandemier og finanskriser?

Og kun stenalderhjerner til at få hold på det hele med! Og derfor skal vi – du og jeg, lige nu, men også os alle sammen i større perspektiv – til at kigge på samfundet og staten som fænomen, og vi skal se på demokratiet og de totalitære trusler mod dét, for ellers kan vi ikke beskytte os mod dem. Vi er simpelt hen oppe imod en biologi og nogle menneskelige karaktertræk som vi skal kompensere målrettet for, hvis det hele ikke skal gå rivende galt. Og **derfor** skal vi – du og jeg, lige nu – have fat i en filosof og politisk tænkner som jeg har gemt her til sidst. En samfundstænkner og menneskekender. Næmlig **Karl Popper** og hans analyse af **”Det åbne samfund og dets fjender”**, som hans klassiker hedder. Karl Popper er interessant fordi han gør så radikalt op med Karl Marx.

Karl Popper skrev **”Det åbne samfund og dets fjender”** midt under Anden Verdenskrig, og bogen udkom i 1945. Derfor er det for det første tankevækkende at hans bog er mindst lige så aktuel i dag som den var dengang, for det andet at den slet ikke virker over 60 år gammel, når man i dag læser den. Flere gange skal man tage sig i at huske på at han hverken har kendt til venstrefløjens **socialistiske** idioti i 70’erne, nynazismen eller den moderne islamisme og nationalisme. Kort sagt: de nye totalitære bevægelser.

Popper var født i Østrig af jødiske forældre, så i 30’erne flygtede han til England, og derfra flyttede han senere til New Zealand.

Dét som Popper gør - og vi skal i virkeligheden også have fat i ham, når vi kommer til den globale eksistentialisme – vi skal i **den** grad have fat i ham, når vi kommer til den globale eksistentialisme! - er at han taler om de åbne, demokratiske samfund versus de lukkede samfund.

Eller det marxistiske samfund og dette nazistiske eller det totalitære samfund i det hele taget: det nationalistiske eller det islamiske. **Religiøse tåbelige stupide idiotiske samfund.**

Dét som er Poppers pointe, er nemlig at fundamentet for ideologierne bag disse totalitære samfund er en rationelle tidsalders svar på mysticismen, nemlig historicismen.

Historicismen er præcis dét vi har talt om med tidspendulerne; vi er alle børn af vores tid, og vi kan ikke sætte os ud over den. Vi ser, forstår og tolker verden gennem et ganske bestemt kulturelt filter som vi ikke kan kaste af os. Dét at vi alle sammen i en given kultur på et givet tidspunkt tolker verden gennem nogenlunde de samme briller – det vil sige: fælles memmer – er historisme.

I følge Popper er historicisme den opfattelse at samfundsvidenskaberne tror at deres rolle er at finde de lovmæssigheder der styrer udviklingen, så de ikke alene kan beskrive udviklingen, men også forudsige den. - Det sidste mener han naturligvis er noget vås.

Vi har en række valg, og det er dét som den globale eksistentialisme handler om.

Side 95.

Platon og Staten

Nu har du igen glemt, kære ven” sagde jeg, ”at loven ikke lægger vægt på, at en enkelt klasse i staten har det særlig godt, men den ønsker at gennemføre denne tilstand i hele staten; ved overtalelse og tvang knytter den borgerne sammen og sørger for, at de yder hinanden den nytte, som hver enkelt er i stand til at bibringe fællesskabet, og selv er den medvirkende til at fremskaffe sådanne mænd, ikke for at lade hver enkelt vende sig, hvorhen han vil, men for at benytte dem til statens sammenhold.”

Platon Staten

Idealismen er altså én af de ting Platon bliver husket for. En anden ting er hans storværk **Staten** der handler om, hvordan man indretter den perfekte stat.

Popper siger fire interessante ting om Platon. Det første vedrører essentialismen (**Essentialisme er den ontologiske position, at alt har en essens, og at det er sådanne essenser (ikke enkelttingene), som egentlig udgør virkeligheden. En essens i denne forstand er en bagvedliggende idé eller plan, siger Aristoteles.**) og idealismen, det andet er Staten og Platons idealstat, det tredje den tid Platon skrev Staten i, og det fjerde og sidste vedrører Sokrates. **Hans læremester?** Næmlig.

For det første slår Popper fast at det er dybt absurd at Platons statstanker så ofte indgår i demokratiets historie, for i virkeligheden er Platons tanker fuldstændig totalitære og dybt fascistoide. Han sætter staten over individet og kræver total underkastelse til fællesskabet.

For det andet bygger hele Platons samfundstanke på et kastesystem som alle bare har at holde sig til! De filosoffer som Platon taler så smukt om, er nemlig slet ikke de bedste hoveder, men tilhører en ganske bestemt klasse eller kaste som man er nødt til at være født ind i, og den filosofi som de skal være repræsentanter for, er i virkeligheden en ideologi, hvor der ikke er tale om tænkning eller refleksion, men om et på forhånd – af Platon – defineret tankesæt som de skal være garanterne for bliver opretholdt. Når Platon fastholder kastesystemet, hænger det naturligvis i høj grad sammen med at han ser det som et udtryk for en del af dét ideale system som ligger ”omme bag det hele”. Både mennesket, verden og staten er således fastlåste, og idealet er at de forbliver fastlåste. Dét som Platon i bund og grund er imod, er **forandring**.

Poppers pointe er, at hele Platons projekt omkring Staten er at standse udviklingen, og hvorfor er det så dét? Det er på grund af den tid Platon levede i. Og hvornår levede han? Fra omkring 430 – til 347 f. Kr. Platon var elev af Sokrates som levede ca. 470 – 399 f. Kr. *i aksetiden år 800 til godt 300 år før år 1, en ny erkendelse om strakte sig fra Grækenland i Vest til Kina i Øst.*

Læs her om: Demokratiet som styreform i den klassiske oldtid fra ca. 500 til ca. 150 f.Kr. i Mogens Herman Hansen bog ”Demokratiets HISTORIE fra oldtid til nutid” (2012.)

Demokrati er dels et politisk system, dels en politisk ideologi. Læs her ”Demokrati som styreform og som ideologi” (2010.) af Mogens Herman Hansen.

Side 97.

Men hvorfor kunne Platon ikke lide demokratiet?

Fordi han var bange for pøbelvælde. - Hvad der i øvrigt også var Grundtvigs grund til at stemme mod indførelsen af demokrati i Danmark i midten af 1800-tallet.

Demokrati mangler den tryghed, forudsigelighed og stilstand der er i et effektivt tyranni. Platon ville gerne have trygheden, men han var bange for pøbelvælde og ville heller ikke have tyrannerne!

Det var forandringerne han var imod?

Forandringer skaber usikkerhed og, nå ja, forandringer. Men der var en anden ting også! Præcis som i vort eget demokrati gav det græske demokrati mulighed for at folk kunne løsrive sig fra fastlåste samfundsklasser og religiøse dogmer; folk fik simpelthen mulighed for at træde i karakter individuelt. **Dette som alle religiøse diktaturer er så bange for. Bare se på Mellemøsten i vore dage!**

Samtidig lå Athen udadtil i krig med Sparta. Sparta var netop et tyranni, og dét ville Platon trods alt ikke bytte med! Ego måtte han, ifølge Popper, finde på et tredje alternativ, og det var så Staten, hans ”perfekte” stat... Nå men dét som er Poppers pointe i denne her sammenhæng, det er at Platon ikke var demokrat, for det skabte uforudsigelighed, rod og uorden.

Side 100. Popper siger med andre ord at det demokratiske ansvar var for stort for Platon og flere af hans samtidige, og derfor ville de hellere have det totalitære styre – Om end i en ny og teoretisk baseret form.

Som er det vi har set i den moderne europæiske historie? Anden Verdenskrig og forskellige fascistiske partier? Og de kommunistiske skolelæreres leflen for Onkel Josef Stalin og kammerat Mao og alle en europæiske venstrefløjs øvrige, mere eller mindre hjernelammende undskyldninger for alt lige fra Pol Pot til nedslagtningen af Foråret i Prag, under det kommunistiske regime. For nogle af os er friheden åbenbart ubærlig.

Læs her ”Marxismen under anklage – essays om 100 års forsøg på at gøre en forbryderisk utopi til virkelighed” (2006.) af Jens Jackie Jensen - ”Stalinismens fascination og danske venstre-

intellektuelle" (1984.) og "idealisme eller fanatisme? Opgøret om venstrefløjnen under den kolde krig." revideret udgave (2002) af Bent Jensen.

Karl Popper filosof - Vi skal ikke tolerere intolerancen - Tolerancens paradoks er det faktum, at ubegrænset tolerance uvægerligt vil medføre, at tolerancen forsvinder. Hvis vi tilbyder ubegrænset tolerance, også til dem, der er intolerante, og hvis vi ikke er parate til at forsvare et tolerant samfund mod angreb fra den intolerante bliver vi udslettet og tolerancen med dem.

(Indskudt sætning af Erling S. Nielsen)

Advarsel: Nu spreder det islamiske diktatur sig. Den prisbelønnede forfatter Boualem Sansal hører blandt Algeriets mest islam-kritiske stemmer. I sin seneste bog beskriver han et religiøst diktatur kraftigt inspireret af fundamentalistisk islam. Sådan kan Vesten også ende, hvis vi ikke vågner op.

"Der er nemlig det særlige ved islam, at der ikke er noget hierarki. Derfor er forholdet mellem Gud og den troende direkte... Muhammed erobrede ikke med tale, men med sværdet," understreger Sandal.

Side 106.

Problemet lige nu og til alle tider

Et centralt tema i stort set alle moderne diskussioner af det politiske frihedsbegreb er tvedelingen af friheden i to former; en negativ og en positiv. Friheden er både den ene side et negativt begreb – frihed er typisk frihed **fra** noget, noget man slipper for, men på den anden side er frihed også et positivt begreb – frihed er frihed til noget, noget man kan være med til.

Læs her: Den moderne republikanisme og dens kritik af det liberale demokrati.

Mogens Herman Hansen, 2007.

Dét jeg prøver at sige, er at vores åbne demokratiske samfund og individets ret til at være anderledes til alle tider er truet af totalitarismen. Totalitarismen har ændret ansigt fra tid til anden – fascisme/nazisme, kommunisme/socialisme, og islamisme/religiøs fundamentalisme af enhver art – men det er stadig den samme kamp mellem det åbne og det lukkede samfund og totalitarismen er i alle udgaver og til alle tider lige farlig og fordummende.

Fordi den ikke kan tolerer andre mempler end sig selv?

Fordi den helt basalt ikke kan tolerer dem uden for stammen, og fordi den ikke kan tåle at blive irettesat. Vi skal alle sammen være ens og underkaste os ét og samme system og lystre, for så bliver verden perfekt, så bliver den ideel, og så komme den i overensstemmelse med "systemet", magien og "ånden" som ligger "omme bag det hele"....

Det klogeste vil formodentlig være at indstille sig os på foranderligheden ved at indrette os med mekanismer der kan justere på udviklingen, i takt med at den finder sted og styre den i en retning der gavner os. I stedet for at bremse den. - Dermed er det både os selv, vores samfund og vores justeringsredskaber der skal være langt mere fleksible og i stand til at håndtere forandringer, men de sker. Og det kræver at vi alle sammen – hver især og i fællesskab – sætter os langt bedre ind i flere ting og også taler med hinanden om dem.

Men det er jo vildt komplekst!

Ja. Men sådan **er verden!**

"Vi" Vi, i fællesskab, dig, mig og de 7 milliarder andre individuelle grødhoveder på Planeten Jordan skal debatter, hvad der gavner os bedst, og vi skal sætte os ind i tingene og vende hver en sten og tænke os om og reflektere over, hvad der er et godt liv for mennesker. Vi skal være uenige, og vi skal lytte tænke, og så skal vi løbende tilpasse vores politik, økonomi, sociale spilleregler og alle mulige andre ting, så vi alle sammen kan få rige og meningsfyldte liv. Det vil sige; der er ikke én løsning som er den eneste rigtige, der er flere, og de skal afbalanceres i forhold til hinanden, og

de skal interagere med hinanden. - Dét bliver ikke nemt! For helvede da, det bliver svært! Men det er den eneste mulighed vi har.

Men kan vi det?

Det ved jeg ikke. Men det er dét der er den globale eksistentialisme, og det er dét der er forudsætningen for at vi ikke får den næste Hitler, Stalin, Pol Pot, Mao, Lenin, Franco, Pinochet, Kim Jong-il – you name them, listen af **massemordere og diktatorer** synes nærmest uendelig, når man først går i gang. Alle de historiske paver **i den katolske kirke** og ayatollaherne skal jo også med!

Kaosteorien - kan vi bruge den eller sætte os ud over den? Læs side 109 i bogen til side 112 om **Skalafri netværk – kan de bruges til noget, eller kan vi løsrive os fra dem?** Til side 116 om **Kompleksitet – kan vi lære noget, og kan vi gøre noget ved den?** Til side 118 foroven.

Side 118. Men når vi nu har fået øje på de mekanismer som kendetegner sunde komplekse systemer, hvad kan vi så lære af dét?

At vi skal løse problemer på nye måder, så vi tager hensyn til at vi ikke ødelægger de systemer som vi forsøger at "forbedre"?

Hvis vi tager den afrikanske landsby – men det kunne formodentlig lige så godt være en af dem på Lolland – så ville den bedste hjælp formentlig være at bistå med infrastruktur og projekter der skaber nicher. Ikke projekter der skaber resultater, men at forbedre mulighederne for kommunikation, og at iværksætte projekter der skaber nicher, som det så er op til folk selv at fylde ud. - Vi kan ikke redde det afrikanske kontinent, de må redde sig selv, men vi kan skabe nogle forudsætninger som mangler, for at folk selv kan få fingeren ud og bygge deres økonomi og et moderne samfund op. - Forskellen på mikrolån og alle de megalomane (**storhedsvanvid**) projekter som Verdensbanken og andre overstatslige organisationer har påduttet alverdens fattige er jo at mikrolånene passer i kompleksitetsniveau til de samfund som de skal styrke, mens de store forkromede projekter gang på gang har slået mere i stykker end de har bygget op.

Læs her Muhammad Yunus Modtager af Nobels Fredspris, bog: "En verden uden fattigdom – Social virksomhed og kapitalismens fremtid" (2007.) – Bogen som inspirerede mig til at skabe idéen til African Womans Microfinance. Erling S. Nielsen Kolind

"Vi skaber infrastrukturen, hvis du vil have mad på bordet, må du selv få grabberne op af lommen!" - Det jeg tænker på, er om man ligefrem kan gå ind og "kunstigt" skabe erhvervs-mæssige nicher som kan ligge og friste til udfyldelse. Det ville absolut være værd at forsøge: man kunne etablere hjælpeprojekter eller offentlige projekter der har som formål at de lokale bliver underleverandører af produkter som de også kan sælge andre steder. Men skulle forudsætningen være at projektet sørgede for at lade underleverandørerne konkurrere med hinanden om opgaverne, så de specialiserede sig og dygtiggjorde sig og de dermed ville skabe bedre produkter der opnåede en kvalitet, så de kunne eksportere deres produkter til andre steder også.

Fordi de ville stå med et bedre produkt på grund af deres indbyrdes konkurrence?

Og det ville så også forudsætte at "hjælpeprojektet" kun købt varer eller ydelser fra den enkelte leverandør i et omfang, så hun havde kapacitet til at producere til andre også. Måske skulle man endda sørge for kun at købe, så den enkelte leverandør lige nøjagtigt ikke kunne få det til at løbe rundt for at tvinge dem til at finde andre kunder også.

Men ville det ikke være umuligt at få til at fungere i praksis?

Det ville det formentlig. Og almen korrupsion ville kunne slå det ihjel på en formiddag. Medmindre man netop gjorde antikorrupsion til end del af projektet og eksempelvis lagde alle aftaler på en side på nettet, så enhver kunne tjekke diverse beløb og aftaler.

Også dette har Mohammad Yunus tænkt på, og beskrevet i et eksempel i sin bog.

Eventuelt kunne man vælge ét land at udføre eksperimentet på – fra top til bund i samfundet – når det så var lykkedes, så ville de andre lande se på det med misundelse. **Det er præcis sådan jeg selv tænker og har en idé til at gøre! Læs andetsteds i mine filer.**

Under alle omstændigheder må vi blive bedre til at sørge for at diverse indgreb og "hjælp" som passer bedre til dét som findes i forvejen, og at hjælpen kommer til at tage udgangspunkt i de færdigheder, værdier og traditioner som de berørte mennesker har i forvejen. Ellers er det simpelthen spildt! Hvilket leder os hen til endnu en ting som man kan bruge kompleksitetsteorien til, og det er pædagogikken.

Så man kun underviser i dét der giver mening?

Og det som er dét der lige nøjagtigt ligger på kanten af dét folk ved i forvejen. Verden står over for en gigantisk undervisnings udfordring. Dels til alle analfabeterne som helt fundamentalt skal lære at læse og skrive, men der er jo også alle dem der **kan** læse, men som kun har én bog at læse i, og som ikke er vant til at forholde sig kritisk til tekst og til information. Det vil sige de skal lære at reflekterer.

Det er igen refleksion og den kritiske tænkning der mangler?

Plus et vidensfundament som man kan holde ny information op i forhold til, så man ikke tilegner sig en masse vrøvl og løgn. Verden skriger på oplysning, og en af forudsætningerne for at løse det problem er undervisning og pædagogik. Og her mener jeg så at vi måske kunne bruge kompleksitetsteorien. Dét som læring i høj grad, overordnet handler om, er jo at vi udfylder huller i vor viden – nicher om du vil. **Læs hele side 121 og 122 og helt frem til og med side 145.**

Læs videre fra side 153 og 154 om de Femten hypoteser. Og frem til side 384.

384

Økonomi

Økonomi er forudsætningen for alt det andet vi gerne vil. Sådan er det i privathusholdningen, og sådan er det også i den globale husholdning.

Dét der holder, og dét der altid har holdt, der er at sætte tæring efter næring og at lægge til side til dårlige tider.

Blandingsøkonomi

Økonomi – i husholdningen – er forudsætning for vores videre velbefindende på planeten, og derfor er vi nødt til også at vælge vores økonomi. Skal markeds kræfterne gives totalt frit spil, så de driftigste kommer til at sidde som monopolknudepunkter i det globale netværk, eller skal vi kontrollere det hele, så foretagsomheden kvæles.

Det tætteste vi kan komme en "perfekt løsning", er en erkendelse af at en blanding er nødvendige?

Og dét gælder både lokalt, nationalt, kontinentalt og globalt.

På alle niveauer

Vi skal til at indstille os på at økonomien på alle niveauer skal reguleres, sådan at der kan herske handlefrihed inden for nogle solide rammer. - Og med "**handlefrihed**" mener jeg i enhver betydning af ordet... Vi kommer til løbende at ændre, på hvilke niveauer forskellige ting skal reguleres; personskat, selskabsskat, afgifter, regler for finansprodukter, rentesatser, offentlig finansiering, støtte og så videre. Vi skal opfatte økonomi som ét samarbejdende memetisk netværk med forskellige niveauer af – jeg ved ikke engang, om man kan kalde det kompleksitet, men noget i den retning – alt efter, om man befinder sig på lokalt eller globalt niveau.

Side 387.

Regulering af finansmarkeder

Hvis du vil have ændrede forhold. Det være sig rundt om hjørnet eller globalt, så skal du gå ind i politik eller stille nogle krav til dine politikere, så tingene kan blive ændret. Det gælder for lokalplanen, og det gælder "**storkapitalen**", og den vil jeg gerne vende tilbage til.

For vi er nødt til at regulere de internationale finansmarkeder, så alle får nogle klare rammer at tjene deres penge inden for.

Så vi undgår globale finanskriser ligesom nu?

Og i stedet skaber tålelige økonomiske forhold for samtlige indbyggere på planeten Jorden. Omsætningen i handel med penge og finansielle spådomme overgår langt omsætningen i handel med alt lige fra diamanter til sko og bananer. Det er blandt andet derfor at en finanskriser kan få så store konsekvenser; antallet af nuller før kommaet der er i omløb, er totalt overgearret i forhold til den reelle mængde af fysiske varer, arbejdskraft og mursten som findes. Den finansielle sektor – som egentlig blot burde være en transaktionsforanstaltning, så varer og arbejdskraft plus noget jord og nogle huse kan skifte hænder uden for meget bøvl – er i sig selv gået hen og blevet en producent til verdensmarkedet.

Men de producerer ingenting?

Ikke dét der ligner! Ikke andet end en serviceydelse der er vokset ud af proportioner og har fået sit helt eget liv.

Side 388.

Kontrol af pengestrømme

Jeg er overbevist om at **Tobinskatten** er en rigtigt, rigtig god idé, og det er blandt andet derfra jeg også vil hente pengene til al den uddannelse som kloden har brug for.

Tobinskat der er foreslået, hvor der skal lægges 1 procent eller måske blot 0,1 procent afgift på alle internationale valutatransaktioner for at modvirke kortsigtet spekulation og ustabile finansmarkeder. I sidste ende vil det gavne finansmarkederne, fordi uddannelse er med til at sikre en stabil verden. Tobinskatten kunne så indbetales til en global fond, hvor de enkelte lande så kunne hente pengene til at uddanne mennesker for.

Ud over finansmarkederne i sig selv er der så også behov for en regulering rent juridisk af de multinationale virksomheders muligheder for at flytte deres penge fra land til land, så de reelt kan slippe for at betale skat nogen steder.

Demokrati koster penge, ligesom alt muligt andet, og det eneste sted staten kan hente penge hjem, er ved at **"sælge"** sine ydelser gennem opkrævning af skat eller gennem brugerbetaling.

Det er bare ikke lige alt der kan gøres op i konkrete ydelser der kan sættes beløb på. - Hvad koster det eksempelvis at politiet findes og er med til at opretholde den stabilitet i samfundet der gør at det kan lade sig gøre at drive virksomhed med et vist overskud? Det kommer også de multinationale virksomheder til gode at domstole og andre offentlige institutter findes, og derfor må de nødvendigvis være med til at betale for det.

Lige nu snyder de bare?

Nogle af dem gør i hvert fald.

Reguleret globalisering

Men regulering betyder også at vi er nødt til at tage hensyn til de skalafri netværk. For penge og kultur er jo **ikke** gasmolekyler. -

De rige bliver rigere, og de fattige fattigere. Høj kompleksitet giver mere kompleksitet, og kompleksitet er lig med rigdom? - Rigdom giver mere rigdom; de rige bliver rigere, og de fattige bliver fattigere.

De rige bliver rigere, men måske bliver de allerfattigste ikke nødvendigvis fattigere, men med befolkningstilvækst bliver der bare flere af dem.

Der er et relativt lille antal virkelig store virksomheder med globale forbindelser og ufattelige rigdomme, og så er der millionvis af små – mange af dem er virkelig fattige – enkeltmands-virksomheder. For ikke at sige **"enkeltkvindes-virksomheder"**. Det er jo hovedsageligt kvinder der får mikrolån og holder lokalsamfundene kørende rundt omkring i verdens allerfattigste områder.

Side 392. Nationalstaterne er nødt til at tage sig selv seriøst i forhold til globaliseringen og de multinationale selskaber – penge er magt, og dét vil de altid være! - og så er vi nødt til med demokratiske midler at skabe solide, nationalstats- bevarende rammer for de multinationale selskabers aktiviteter. Så de både kan opfinde og sælge alle de ting vi gerne vil have, og så de er med til at betale for de rammer som også i det lange løb kommer dem selv til gode.

Restsamfund og demokrati?

Og veluddannede, vellønnede forbrugere der kan løbe deres varer. - Omsætning er godt! Handel er godt! ***Det viser historien, det er det mest fredsskabende og kulturelle gode!***

Det skal bare ske på ordentlige måder, og der har de nationale politikere sovet i timen, og det har vi også som befolkninger og vælgere.

Nationerne

Nationalstaternes fremtid ligger i at samarbejde med andre stater og arbejde for fælles interesser. - To stater har vanvittigt mange forbindelser, høj kompleksitet i import og eksport, og dermed har de også stor velstand og stærk økonomi.

Kina og USA? -

Bemærk den rækkefølge du nævnte dem i. Det er samtidig de stater alle andre stater ønsker at være i forbindelse med økonomisk og politisk.

Og alle vi andre er fucked...?

I hvert fald dét utal af stater der har umådelig lav kompleksitet i deres forbindelser med omverdenen: dels har de kun få samarbejdspartnere, de har få udenlandske investeringer, de investerer ikke selv nogen steder, de eksporterer hovedsageligt råvarer, det vil sige varerne i sig selv har meget lav kompleksitet, og så eksporterer de måske i virkeligheden også kun en enkelt eller ganske få typer råvarer. - Og hvad måske værre er: der er ingen der ligefrem savner dem, når vi ikke høre fra dem.

Men der er vel trods alt en ret stor midtergruppe? - Europa og Indien, for eksempel?

Plus Japan, Sydkorea, Israel, Canada og Australien. En snes. Vi har rigtig mange og komplekse forbindelser. Det er godt, men ikke nødvendigvis uundværligt at stå i forbindelse med hver enkelt af os. ***Bemærk denne bog er skrevet i 2009, hvorfor i skrivende stund januar 2020, situationen bør undersøges igen.*** Men vi er altså ikke mange ud af de rundt regnet 200 nationalstater der findes – der er 192 medlemsnationer af FN. Vi udgør en tiendedel.

Resten kunne vi sagtens klare os uden?

Økonomisk ville vi ikke savne dem overhovedet. Hvis det ikke lige var på grund af olien og de andre råstoffer hos nogle af dem. Men den dag vi overgår til vedvarende energi og bæredygtige teknologier, så mister de totalt interesse. - Medmindre de selv finder på noget spændende at bidrage med i mellemtiden.

Men det gør de næppe, for olien og de andre råstoffer holder diktatorerne på magten, og diktatorerne har ingen interesse i at involvere befolkningerne i kreativ udvikling, så længe de kan slippe for det?

Befolkningsmæssigt kan man selvfølgelig sige at Vesten, Kina, Indien, Japan og Sydkorea tilsammen udgør små tre milliarder mennesker, så helt galt står det ikke til...

Det er 10 procent af befolkningen i 10 procent af nationerne der sidde på flæsket og de gode forbindelser?

Men hvad er det så konkret vi skal gøre? Deltage i politik og sige ja tak til en skatteprocent på 75?

Måske. Hvor skulle jeg vide det fra? Det er dét vi skal finde ud af i fællesskab. Men det skal ske på et informeret grundlag, og forudsætningen for dét er at der er adgang til uddannelse og information, og at videnskab ikke bliver betragtet som endnu en form for personlig overbevisning på linje med troen på ufoer og hellige mænd. Videnskab er fundamentalt anderledes, fordi

iagttagelserne kan efterprøves og er til konstant debat og under kollegial beskyldning. Derfor er vi nødt til at tage de resultater som videnskaben fremkommer med, seriøst.

Videnskaben er bare det eneste metodefællesskab der bygger på at man **skal** teste sine resultater over for hinanden, at man **skal** have sine resultater endevendt og afprøvet af andre for at kunne sige at man ved det ene eller det andet.

Vi skal også omlægge vores produktion og økonomi, så vi ikke udpiner jordens ressourcer. Der skal være mad, vand og ren luft til vore børn og børnebørn, og det er os selv der skal sørge for at der bliver det. Og for at kunne gøre dét, er vi nødt til at betjene os af videnskaben.

Det er ufravigeligt?

Hvis vi ikke vil kvæles i skidt og møg og ende med at komme op at slås, ja.

Og med disse ord, så har vi så også bevæget os ind på det næste som er nødvendigt for fremtidens økonomi, nemlig at den blive bæredygtig.

Vedvarende energi og økologi?

Bæredygtighed

Side 396. Vi er nødt til at skabe velstand over hele kloden, men vi er også nødt til at gøre det på forsvarlig vis og vælge det bæredygtige sikre. For der er kun én klode at eksperimentere med. Og egentlig tror jeg at det er dét der er så vanskeligt at forstå: **hvis** klimaet virkelig løber løbsk, **hvis** 90 procent af livet i havene dør, **hvis** biodiversiteten synker under et eller andet grænseniveau som vi ikke kan udpege i forvejen, så kan vi heller ikke selv overleve som mennesker på planeten. Og der er heller ikke nogen second chance! Den findes simpelthen ikke.

Vi har ikke råd til at gamble og sige; der sker nok ikke noget...

Vi har kun råd til at satse på det sikre og det langsigtet bæredygtige, for der er ikke nogen mulighed for at redde dét der allerede er dødt. Når arter er uddøde, så er de væk. Når biotoper er uddøde, så er de væk. Præcis som når sprog og kultur er uddøde, når de er væk. Mayaernes kultur genopstår ikke. Vikingernes kultur genopstår ikke. På samme måde som mammutten ikke genopstår, og dinosaurerne ikke genopstår. Når elefanten er væk, genopstår den heller ikke.

Ligesom regnskoven heller ikke gør. Når de er væk! Og jeg har ikke lyst til at opleve at livet på planeten dør, og jeg har ikke lyst til at mine børn eller børnebørn skal opleve at se livet på planeten dør. - Og derfor; grøn økonomi, bæredygtig økonomi, "**retfærdig**" økonomi – eller i hvert fald ikke-fornedrende økonomi. Det er fremtiden, der er ikke nogen vej udenom, og jo før vi kommer i gang, desto færre problemer skal vi slås med på vejen.

- Men hvordan gør vi så det? Hvad er det der skal til? Hvordan gør vi det konkret?

Du har en plan?

Jeg glemmer med garanti ét eller andet, men lige nu kan jeg komme i tanker om seks konkrete ting som i hvert fald et et must; omlægning af skatterne, CSR i virksomhederne, fagforeninger, civilsamfund, grønne investeringer og en målrettet indsats for at skabe kompleksitet i lav-komplekse økonomier. - Det sidste først.

Ikke flere kæmpefabrikker i Afrika, men mikrolån og co-evolutionær diversitet?

Vi skal bistå verdens svage økonomier med infrastruktur, uddannelse og civilsamfund, så forudsætningerne er der for at fylde de nicher ud som findes og gradvist skabes, og så skal de selv finde ud af resten. - Med infrastruktur mener jeg både veje, telefonnet, domstole og banker – vel at mærke de korrupsionsfri af slagsen! Det er blandt andet her civilsamfundet har en betydning.

Vi skal også sørge for at der bliver etableret småveje før firesporede motorveje og fine boulevarder. Og der skal være lokale bankkontorer og lokalpoliti ude i småbyerne, ikke blot i hovedstæderne. **Læs her den tidligere PlanBørnefonden, Mellemfølgelig Samvirkes actonaid og Mission Afrikas erfaringer med bæredygtig udvikling i Afrika. Foruden naturligvis Mohammad Yunus bog "En verden uden fattigdom – Social virksomhed og kapitalismens fremtid" (2007.) -**

Dét det handler om, er at civilsamfundet: det er den enkelte borgers engagement sammen med andre medborgere der sikrer udvikling, stabilitet og – forhåbentlig – i sidste ende demokratiet, også på lokalt plan.

Der er masser af opgaver derude, og der er masser af mennesker til at løse dem, hvis vi der har både penge og erfaring, bidrager med nogle af rammerne. Det gælder Afrika, det gælder Sydamerika, og det gælder diverse afkroge af Mellemøsten og Asien. Vi skal ikke ud og redde verden, men vi skal tage ved lære af vor egen historie og den co-evolutionære udvikling vore egne økonomier og industrisamfund gennemgik, og som skabte vores nuværende velstand, og så kan vi muliggøre en lignende udvikling andre steder, så de kan redde sig selv. Vel at mærke på måder så de kan få både sjælen og miljøet med.

Der er næppe nogen tvivl om at er mangler veje og computere rundt omkring, men måske mangler der i lige så høj grad cykler og gammeldags skrivemaskiner. Cykler og tornystre og vaskebrætter! Ikke nødvendigvis computere. Især hvis strømmen er ustabil. Det samme gælder gammeldags symaskiner med håndsving og simpelt snedkerværktøj. Hamre og save og den slags.

Som ikke behøver El for at virke! Hvis udviklingen skal være co-evolutionær, så er der **også** brug for dét. Og noget så simpelt som solide ildsteder med skorsten, så der kan spares på brændslet **og afskovningen**, så ungerne ikke kommer til skade, samtidig med at hytterne ikke ryger til. Det er utroligt, hvad der mangler af **"småting"** rundt omkring, og som kunne gøre en ret stor forskel. **Læs fra side 401 om Fagforeningerne, Civilsamfund fra side 404, CSR side 406.**

Ændret skattetænkning

Side 406. Og dermed er vi så fremme ved den femte ting som jeg helt konkret gerne vil have at vi gør noget ved, og det er den måde vi udskriver skatter på.

Lige nu beskatter vi hovedsageligt, når penge skifter ejermand. Men det gør vi jo kun, fordi **"sådan har vi jo altid gjort"**.

Jeg vil med andre ord flytte beskatningen fra personer til forbrug af klodens ressourcer.

Så nul i personskat og ind med grønne afgifter?

Lad os sige 10 eller 20 procent i personskat og resten som grøn beskatning og omsætningsafgifter. - Og dét med omsætningsafgifter er jeg i øvrigt slet ikke færdig med endnu, så dét skal vi lige huske at have med! Hvis skatten blev flyttet fra arbejde til miljøet, ville det også være et effektivt middel mod sort arbejde.

Men er der ikke allerede grønne afgifter og miljøafgifter og alle mulige ting, der er jo ikke noget nyt?

Nej, i sig selv er det ikke nyt, men vi skal lære at se det som en helt naturlig ting at vi også ændrer vores skattesystemer, når verden forandrer sig. Det skal være naturligt at gennemtænke hele skattesystemet med jævne mellemrum.

Miljøafregning ved kasse ét

Side 408. Dét som jeg vil frem til, og som der også er organisationer og politikere der er begyndt at tale om, er et pointsystem som fungerer parallelt til penge. **Miljøpoints?**

Nærmere bestemt et CO2-kort som vi skal bruge til at betale for, hvor meget CO2 vi hver især er med til at udlede; hvis man gerne vil ud at flyve, så kan man ikke også spise bøffer og tropiske grøntsager der er transporteret den halve klode rundt. Man må prioritere.

Men jeg vil ikke nøjes med CO2 jeg vil have miljøpoints som gælder af miljøbelastning, og pointerne skal fordeles ligeledes mellem borgerne, sådan at man må vælge, hvordan man selv ønsker at belaste miljøet. **Læs her Lene Andersens forslag frem til side 412 om hvordan man gør dette.** Min pointe er at naturressourcerne tilhøre os alle og ikke kan ejes af nogen mere end andre. - Vi kan – og jeg mener også at vi bør kunne - eje jord, men det er jo ikke carte blanche til at forurene selve mulden eller grundvandet længere nede. Når vi belaster kloden, skal vi betale for

det, og den belastning vi udsætter kloden for, skal kloden også selv være i stand til at kunne rette op på igen. Ikke om 100.000 år eller 1.000 år, men i takt med at vi forbruger og forurener.

Dette kræver vi lærer at tænke som naturfolkene, der ikke forurener, ikke ødelægger og ikke tager mere af naturen end de behøver for at leve. Lære af indianerne i Nordamerika og Sydamerika. Og begræns den totale befolkning på kloden til ca. 1 milliard. Og hold den der. Læs mere om Lene Andersens idéer frem til side 429.

Side 429. Og hvor langt tid har du så tænkt dig at det tager, før vi får ændret vores vane og indført alle de her ting?

En generation? 20-30 år? Det plejer som regel at tage rundt regnet en generation at få ændret folks vaner og deres vrangforestillinger om verden.

Side 430. Den egentlige forandring kommer til at ligge i at vi en dag vælger de politikere som tænker langsigtet og ikke går efter de billige points her og nu. Men den eneste grund til at de går efter de her kortsigtede sejre, det er jo at vi andre er dumme nok til at stemme på dem, når de gør det. Det er **os** vælgerne, der ikke er voksne nok til at sætte os ordentligt ind i tingene, så vi vælger de politikere der rent faktisk ved, hvad de taler om, og som ikke lefler for os, men tør træffe upopulære beslutninger og skabe langsigtede løsninger. Det er **os**, der ikke kan se forskel på retorik og viden, det er **os** der vil have alting serveret i mundrette punchlines i stedet for at sætte os ind i tingene, det er **os** der vælger underholdning frem for voksen politik.

Her er jeg helt, helt enig med Lene Andersen. Men det kræver et helt nyt politisk system, læs her "Velkommen Mustafa 50 års socialdemokratisk udlændingepolitik" (2017.) af Mattias Tesfaye - "Eksperimentet der slog fejl" (2018.) - "Taberfabrikken" (2007.) af Ole Birk Olesen - "Tæm eliten fra magtelite til borgerdemokrati" (2017.) - "Velfærdsillusionen - Om et samfund i krise" (2018.) og det kræver stor viden, visdom, overblik og intelligens, der matcher Lene Andersens egen, hvilket der er meget få, om overhovedet nogen, politikere der er i nærheden af!

Er der overhovedet nogen af jer, der kan forestille sig, hvilke nye teknologier eller samfundsspørgsmål vi har i 2030?

Samfundsdebatten havde jeg godt nok heller ikke regnet med! At vi skulle tale så meget om religion igen. Det er jo vanvittigt! Dette skrev Lene Andersen i 2009.

Præcis. Men sådan er det altså gået. Der, hvor fascismen og marxismen efterlod et tomrum, der vendte religionen tilbage. Og grunden til at det er gået sådan, det er at vores hjerner er bygget til at ville have det sådan. Vi har religiøse behov lige så vel som vi har fysiske, sociale, seksuelle, kunstneriske og intellektuelle behov.

Siger du ligefrem at når religionen fyldte mindre og mindre, op gennem det tyvende århundrede, så var det, fordi fascismen og marxismen tog dens plads?

Ja, det mener jeg! Vi er et produkt af evolutionen, og evolutionen har skabt os religiøse. Derfor savner vi kulten og de totalitære tilbud, når religionen bliver tandløs, og samfundet bliver sekulært.

Eller; nogle af os gør. Og derfor er vi også nødt til at se på evolutionen....

En af de ting der ligger i at blive voksen, er at man selv påtager sig ansvaret. For sit liv og for sine handlinger. Der er kun os, og vi har kun hinanden. Og så er vi nødt til at tage vores egen eksistens seriøst, og med den også vores etik. For så er vi også de eneste der kan definere, hvad der er godt.

Og hvad der er ondt, og dét er vi nødt til. Der findes ingen andre.

Og hvem er "vi"?

Dig mig og menneskeheden!

Så du siger at der faktisk findes ondt og godt?

Ja, det gør jeg. Men der findes ingen Godhedens Kraft, ingen Ondskabens Kraft. Der er kun gode og onde valg. Der er vores handlinger, og så er der os. Der kommer ingen "Frelser" eller en "Far" som vi kan spørge til råds, og som kan opdrage på os og give os løn eller straf. Der er kun os, og vi må erkende at vi står på egne ben, og vi må også selv "opdrage" hinanden og give hinanden eventuel løn og straf. Sådan er det at være voksen. - Der kommer heller ikke nogen fra Rummet og råder over en højere intelligens eller en dybere indsigt som opløser af strid og ondskab og gør hele verden skøndejlige. - Der er kun **os**: syv milliarder fjolser med hjernen mellem benene!

Vi har vitterlig kun hinanden?

Og indtil det modsatte er bevist, så er vi den højeste form for liv, bevidsthed, klaroverhed, ansvarlighed og kreativ skaberkraft der eksisterer. Punktum!

"Vi er universet der har erkendt sig selv."

Har du sagt det?

Ja.

Nå! - Ja, det er sandt...

Gu er det så! Og det forpligter. Ikke over for nogen, for der er ikke andre. Men det forpligter over for os selv. Hvis vi synes om det. Og det synes jeg personligt at det gør. Hvis vi ikke var her, ville der ikke være nogen der vidste at universet findes.

Synes vi at det er vigtigt at nogen ved at universet er der? - Hvad der bliver et ret interessant spørgsmål, hvis Niels Bohrs dobbeltspalte- eksperiment skal kunne bruges til noget som helst iagttageren påvirker eksperimentet, og hvis der ikke er nogen til at iagttage universet, hvad kan det så finde på?

Det forsvinder ikke, vel?

I én forstand gør det jo....

Tænkt at universet har eksisteret i – hvad er det? - 13 milliarder år, uden at nogen vidste det. 13. milliarder år, det er så længe at man slet ikke kan fatte det... Og så er det tilmed uendeligt.

Det kan man heller ikke fatte.

Side 438. Det er præcis det der er pointen; der er ikke nogen ydre magt der kan håndhæve gyldigheden af vore principper. Vi er nødt til at gøre det selv. – Og når det er sagt, så har jeg alligevel tre - nej fire, tror jeg – ting som er værd at nævne som noget der trods alt ikke er grebet helt ud af luften!

Gode gamle, systematiske Cornelius! - tal på det hele! Først problem-formulere, så metode, så opstille rammer, og så analyse!

Den første er livet. Livet, individet og individets liv. De tre er fakta som vi ikke kan diskutere væk.

Den anden redningsplanke er Historien. Vi har talt om cirkulær tidsopfattelse og limeær tidsopfattelse, og hver af dem giver et forskelligt historiesyn.

Adskillelsen mellem fortid, nutid og fremtid er kun en illusion, men én, vi nødtigt slipper.

Einstein brev 21. marts 1955

Einstein har ret. Vores univers er kun en illusion, skabt af Altet for at vi som sjæle kunne fødes i et legeme, for at erfare! Sjælen er fuldkommen og kan derfor ikke erfare i det åndelige univers.

Der er findes ingen fortid og fremtid, der eksisterer kun Nu. Begrebet tid eksisterer kun i vort univers, for at skabe afstand mellem erfaringerne.

Men der er faktisk en tredje mulighed også nemlig "akkumuleret tid." Dét øjeblik vi hele tiden befinder os i, er det akkumulerede resultat af fortiden. Hvad der ligger foran os er reelt tomt, men

bagude – og nu ved jeg godt at jeg i virkeligheden bruger en lineær terminologi – dét som ligger bagude er fyldt med hændelser og erfaringer. Dét **Nu** vi konstant befinder os i, er både reelt og erkendelsesmæssigt et resultat af summen af forudgående hændelser. Vi forstår nuet i kraft af fortiden. De memer vi forstår nuet med, er et produkt af historien...

Dét jeg taler om, er at alle vores praktiserende memer, vores sprog, al den historiske forskning som står inde på eksempelvis bibliotekerne.

Men det jeg vil frem til, og som er den redningsplanke jeg så gerne vil have frem, der er dét **"ekstrakt"** eller den **"essens"** af menneskelig erfaring som generation efter generation har overlevet i folkeeventyrerne, mytologierne og religionerne... De narrativer er udtryk for en form for kerne i den menneskelige ånd. Der er noget i dem som vi opsøger igen og igen, fordi de bliver ved med at give mening for os. Uanset de historiske omstændigheder. **Shakespeare også, vel så?**

De store klassikere i det hele taget. Det er netop dét der gør dem til klassikere; de siger noget universelt om menneskene. Typisk vil det også være de værker der på en eller anden måde har udvidet vores erkendelse eller flyttet vores normer da de blev skabt, som går hen og bliver klassikere.... Men klassikerne er jo typisk også dem der handler om kampen mellem rigtigt og forkert eller ondt og godt – især den indre kamp mellem rigtigt og forkert.

Og derfor blive de så en etisk redningsplanke? Den folkelige overlevering, religionen og klassikerne?

De bliver fixpunkter i den menneskelige eksistens. Alene af den grund at de har overlevet så længe. Vores historiske erfaring akkumuleres, der hober sig dumheder og genistreger sig op, og det er essensen, dét der giver mening, når vi tolker dumhederne og genistregerne, som bliver fortalt videre igen og igen. Det er ikke det samme som evig gyldighed, men det er så tæt på som man kan komme.... Men det giver os muligheden for at erkende at Historien faktisk rummer visdom og værdier, hvis vi gider høre efter. For det som overlever, har vist sig at have værdi for os.

For os som individer og som art. De gamle filosoffer, åndelige mestre, profeter, rabbinere og teologer har faktisk noget at tilbyde os, på tværs af tid og på tværs af kultur, alene i kraft af deres memer har udvist en evne til at blive kopieret igen og igen. Visdommen findes faktisk, og vi har selv skabt den!

Men det er jo ikke alt der har overlevet, der ligefrem er visdom eller som giver os en etik! - Ikke en etik som nogen af os vitterligt ville ønske at leve under, hvis vi ikke i forvejen troede på Guds straf, i hvert fald. Håndsafhugning for at stjæle eller stening for ikke at vise sine forældre respekt, for eksempel.

Nej, men se hvad der sker, når vi går til de hellige tekster; selv den mest religiøse, stupide idiot hævder at teksten vil **"det gode"**. Der er ingen troende - uanset hvor fanatiske og voldsfikserede de end måtte være – som tror på teksterne ud fra den forudsætning at Gud vil det onde; at Gud vil skade os. Mennesket opsøger godheden. Og bortset fra moderne, reflekterende nihilister

(anarkistisk anskuelse som fornægter alle værdier mål og muligheder for fremskridt og fremhæver tilværelsens meningsløshed; russisk revolutionær bevægelse som ville nedbryde al samfundsorden.) så er dét vi har valgt at videregive, også netop dét der efter vore bedste overbevisning har påvist Vorherres godhed. - at der så gennem tiderne har været – set med vores øjne – forskruede billede af, hvad godhed er, dét er en anden historie. Men der er ikke nogen – selv ikke de største psykopater – der har argumenteret med at **"nu skal ondskaben sejre!"**.

Jeg kunne nu godt komme på et par stykker...

Men der er ikke nogen af dem som har haft en følgeskare. Selv Hitler og Stalin var lykkedes med at overbevise deres proselytter om at de stod for noget godt.

Vi vælger muligvis voldspsykopater fra tid til anden, men i det lange løb er det de **"gode"** tekster og de komplekse tekster om **"det gode og det onde"** der overlever. - Hvor mange tekster kan du nævne som vitterligt hylder ondskaben?

Uden at det er et "æstetisk trick"?

Ja? - Og tekster som også i deres egen selvforståelse er onde.

Ikke én – Jo, måske... lige på grænsen: Nietzsche!

Han var fandeme også genial! - Men han er jo ikke **for** ondskab, han er imod moral. Stupid moral der tillader folk at vende det blinde øje til større forbrydelser. Dét han skriver, er jo netop komplekse tekster, hvor man skal holde tungen lige i munden for at finde ud af, hvordan i alverden han egentlig mener dét han skriver. Vi læser ham jo trods alt for at blive provokeret og få noget at tænke over.

Undtagen hans samtid og Hitler der læste ham for pålydende – Mein Kampf er et andet eksempel.

Men den tror jo netop – både bogen og forfatteren – at den vil noget godt. Bogen kender ikke sin egen dumhed og ondskab – og det gjorde forfatteren heller ikke. Både Hitler og Mein Kampf tror jo oprigtigt på at deres bidrag til verden var en forbedring. De rummer ikke evnen til at se at den ideologi som bliver fremlagt, i sidste ende også vil destruere sig selv....

Historien har vist os, hvor vores svagheder og styrker ligger. Den har vist os, hvilke kulturer der overlevede, og hvilke der gik til grunde.

Og overleverne er hvem? Demokratierne?

Religionerne er ikke demokratier, men de har overlevet ganske udmærket.

Kan man sige at det er demokratiernes kultur folk kopiere frivilligt?

Det kan man i allerhøjeste grad! - De kulturer som overlever i længden, udspringer af de samfund som sammenlignet med omgivelserne giver deres medlemmer størst tryghed og frihed.

Kristendommen kunne overleve som "**stormagt**" fordi den – trods alt – sammenlignet med, hvad der ellers fandtes, gav sine indbyggere bedre forhold end omgivelserne. - Indtil islam dukkede op.

Så var det dér den største tryghed og frihed fandtes.

Og deres udvikling nærmest eksploderede?

Indtil de blev forstokkede, og frihederne forsvandt. Samtidig fandt der et oprør mod Kirken sted i Europa, og så brød Renæssancen igennem. - Og hele tiden, igen og igen, har vi opsøgt de tekster og forklaringer som kæmpede for godheden!

Historien har akkumuleret en masse erfaringer, og de historier der er brugbare, overlever. Det brugbare er dét som giver mening, og dét som relativt set er mest frugtbart, er dét der giver individet mest mulig tryghed og størst mulig frihed – friheden til at udfolde sig og bruge sine evner – **samtidig** med at fællesskabet og samfundet styrkes og har sammenhold. Det er et både-og, og de samfund eller kulturer der har sat den politiske, teknologiske og kulturelle dagsorden op gennem historien, har også været de samfund og kulturer der sammenlignet med alle andre, samtidige samfund havde det bedste samfund og de største individuelle muligheder – den bedste balance mellem tryghed og frihed. Som regel i form af en lovgivning der sikrede det.

Grækerne, romerne, kristendommen, islam, Europa?

Babylon, Egypten, Kina, jøderne. - Hvornår har Rusland sat den politiske dagsorden?

Under kommunismen?

Men hovedsageligt med frygt, og kun så længe de have en løgnehistorie om tryghed og frihed, et metanarrativ om "**godhedens rige**" som en betydelig del af både omverdenen og deres egen befolkning troede på.

Så snart folk opdagede at historien var falsk, faldt hele lortet fra hinanden?

Fantasifostret bestod ikke historiens test. Og moralen er; Kommunismen var ikke godheden selv.

Men jødedommen, kristendommen og islam findes endnu?

Fordi folk inderligt tror at de repræsenterer godheden, og godheden vil mennesker gerne have. Derfor dyrker vi den, og vi skaber fællesskaber der dyrker den. Og dét er min **anden etiske redningsplanke**: Historien viser os at vi dyrker godheden! Den har faktisk givet os nogle holdbare værdier. Vores lodrette mempler; de memmer vi giver videre fra forældre til børn generation efter generation, er for den absolut største dels vedkommende gode! Fordi vi vil dem det godt.

Side 445. Så lad os få tredje etiske redningsplanke!

Hvis første planke var livets insisteren i sig selv, og anden planke var godhedens metanarrativer; lodrette memplexer som overlever qua deres evne til at holde sammen på samfund, fordi de er meningsfulde og giver bedre liv end omgivelserne, så er tredje redningsplanke individet i sig selv; individualiteten, og den **fjerde planke er mangfoldigheden**. -

(Jeg har en fornemmelse af, at jeg filosofisk set burde skelne mellem individ og individualitet. Men jeg orker der ikke.)

Man kan selvfølgelig også se individ og mangfoldighed som et både-og, men jeg vil nu alligevel dele dem op.

Fordi?

Fordi mangfoldighed kræver individualitet, individualitet skaber mangfoldighed, og den konstante skabelse af mangfoldighed var et grundvilkår, indtil individerne opstod og begyndte at destruere mangfoldigheden, fordi den skræmmer os. - Hvad der selvfølgelig lige så godt netop kunne være argumentet for at de hænger sammen.

Dét jeg synes, gør individet til et etisk argument, er ganske enkelt at det findes.... På den ene side er jeg tilbøjelig til at mene at individet ville være opstået før eller siden, på den anden side er det et under. Individet er så usandsynligt et under, fordi stort set al menneskelig magt alle dage har forsøgt at bremse det og dets udfoldelser. Hvis ikke ligefrem knægte det og slå det ihjel.

Individet?

Ja. Det faktum at vi opfatter os selv som autonome individer med fri vilje og individuel erkendelse løsrevet fra andre individer og usynlige magter, er en global-og verdenshistorisk undtagelse. Og at vi tillige insisterer på retten til personlig frihed og individuelt ansvar er en endnu større undtagelse. - Jeg var lige ved at sige anomali, men det er præcis dét jeg ikke tør kalde det, for så antyder jeg netop at individet måske slet ikke ville være opstået.

Men hvor længe er det at det har været her? 3000 år?

Som magthaverfænomen, måske 4-5.000 år, som folkeligt fænomen tog det sin begyndelse for omkring 3.000 år siden, men det blev først en udtalt del af vores kultur i løbet af 1800-tallet, og i den toalt løsrevne forstand som vi kender det i vores samfund, hvor vi vitterligt kan vælge og vrage mellem identiteter og stort set alle samme gør det, har det kun 50 år på bagen....

Men faktum er at vi er her – som individer – og dét tog over 100.000 år, fra mennesket opstod....

Individualiteten er en gave. En gave som Historien har givet til en del af os, og hvis vi ikke passer på den og samtidig deler den med andre, så bliver den taget fra os. Så vil individualiteten blive trampet under fode af alle dem der er bange for friheden, og som tror at trygheden ligger i de hellige bøger eller de usynlige kræfter og **"det perfekte system omme bag det hele"**.

Derfor er individualiteten min tredje planke, og så er mangfoldigheden den fjerde .

Som så er en spejlside af individualiteten? - Uden individer var der vel ingen mangfoldighed?

Præcis, og derfor kan man selvfølgelig sige at de hænger sammen. Men jeg synes at mangfoldigheden i sig selv er en værdi. Mangfoldigheden er rigdom. Men mangfoldigheden er også øget kompleksitet, og kompleksiteten er selvfølgelig den vi har vanskeligt ved at håndtere.

Simpelthen fordi vore hjerner har deres begrænsninger.

Så mangfoldigheden er både godt og skidt?

Men mest godt....

Side 447. Fællesnævneren, det almenmenneskelige, er jo trods alt større, om ikke for andet så alene af de grund at vi fødes uden kultur. Vi fødes som mennesker, ikke som svenskere eller golfspillere. - Men der ligger en kolossal udfordring i at skabe co-evolutionære helheder og

samfundsmæssige fællesskaber ud af den globalisering som påvirker **hele** verden, ikke kun Danmark.

Ja, det skal jeg da godt nok lige love for!

Jeg sagde ikke at det ville blive nemt. Kun at mangfoldighed er en værdi i sig selv. Fordi det giver så mange flere muligheder for den enkelte, og det er som individer vi har behov for at have valgmuligheder og et rigt og spændende liv....

Den mangfoldighed er forudsætningen for individet og vores individuelle dannelse, og som sådan er mangfoldigheden min **fjerde etiske redningsplanke**.

For at garantere individet?

For ellers er der ikke mulighed for at finde og udleve sin individualitet. Hvis der er livsformer vi underkender – uden at det er på grund af at de skader eller er til fare for andre, vel at mærke – så er der også individer og individuelle udfoldelsesmuligheder som vi undertrykker.

Side 448.

Etisk firkløver

Så spørgsmålet er, hvordan vi kan sikre mangfoldigheden uden at gå til grunde i kompleksiteten? - Og jeg har ikke noget endegyldigt svar. Ikke andet end at de fire etiske pseudo-absolutter som jeg har nævnt her, **livet, historiens visdom, individet og mangfoldigheden** må **"holde hinanden oppe"**. Hvis vi anerkender dem alle fire og rent faktisk lever efter dem, så har vi et etisk værktøj at holde vores valg og vores handlinger op imod. Nærmere kan jeg ikke komme det. - Og så er ordet **"firkløver"** måske slet ikke så ringe, når man tænker over det. For det er jo trekløvere der er flest af, men hvis vi blæser på en af de fire, så holder de andre heller ikke....

Jeg kan ikke gå og have principielle idéer om hvert enkelt individs ret til liv, frihed, anerkendelse og respekt, men jeg kan have principielle idéer om **mennesket**; alle individuelle konkrete eksempler af det abstrakte menneske som jeg kan have principielle idéer om.

Side 450. Hvilket vil sige at uden evnen til at tænke abstrakt og antage principielle holdninger til det abstrakte menneske kan man heller ikke forstå eller praktisere menneskerettighederne? Fordi de er abstrakte og strider imod ens følelser? Eller i hvert fald ofte risikerer at gøre det.

Nemlig. Og hvad der også strider imod vores følelser er at der ikke er én endegyldig løsning på alle spørgsmål. Der er ikke en evig og ufejlbarlig manual der kan give os svaret i alle situationer, der er ikke et regelsæt som på forhånd kan afgøre, hvad de er rigtigt i alle situationer. **Der er ikke nogen konstant!** Vi er nødt til at tænke os om og hæve os op over vores instinkter, følelser og spontane reaktioner, og så er vi nødt til at kunne reflektere over de værdier og den etik vi lægger til grund for vores valg og handlinger. Og det kræver dannelse. Og uddannelse. Og der er ikke nogen nem opgave, for der er syv milliarder mennesker, og det er så nemt at **føle**, men det er ikke altid skide nemt at **tænke**. Og slet ikke at tænke **imod** sine følelser og håndhæve abstraktioner.

Men det er vi nødt til, hvis vi skal leve så mange mennesker på begrænset plads, med så mange våben og syv verdenshave som måske vokser i volumen.

Det er godt nok dyste udsigter!

Nej, det behøver det ikke at være. Det kan fuldstændig lige så godt være nogle fantastiske muligheder! Nogle enorme udfordringer, ja. Men umulige, nej. For dét det handler om, er at komme ind til selv kernen af vores egen menneskelighed og alt dét som vi går og sukker efter; nemlig dét vi kalder godhed. Hjælpsomhed, samværet, omsorgen, fælles oplevelser. Det er jo dét vi vil, hvis vi tænker os om!

Men vi tænker os bare ikke om?

Nej! For vi prioriterer det ikke, og vi tror hele tiden at vi bruger hovedet, men det gør vi slet ikke! - Eller, det gør vi jo! **Men på den dumme måde!**

Hvad vil du så have at vi skal gøre?

Det er præcis dét jeg nægter at svare på. For det må du selv finde ud af! - Hvis jeg fortalte dig det, ville jeg jo i øvrigt også bryde med mit eget krav om at vi skal prioritere det at tænke!

Du har ikke engang et godt råd?

Nej. Men jeg kan fortælle dig, hvad der gennem hele livet har givet mig den største og absolut mest varige glæde.

Ja?

To ting. ***Det ene*** er at se mennesker vokse. Og at hjælpe dem til at vokse. At kunne guide et andet menneske og se vedkommende blive til noget de ellers ikke ville have kunnet blive til, takket være ens egne erfaringer og bidrage til deres rejse gennem livet....

Det var det samme som Buddha og Sokrates, filosofen Spinoza, Konfutse og alle de andre store tænkere, som Jesus har gjort gennem tiderne!

Men dét som virkeligt har været en glæde hver gang, det var når kolleger – både yngre og de ældre af dem – kom med et manuskript eller en drejebog og spurgte om hjælp. Og jeg så kunne mærke at de råd jeg gav, fik deres arbejde og arbejdsglæde til at vokse. Dét har virkelig været en af mine helt store glæder.

Den anden ting – og den har det taget mig tid at formulere; det er faktisk først nu at jeg kan formulere den, tror jeg – den anden ting som har givet mig varig glæde, det har været de gange, hvor en oplevelse sammen med andre mennesker har ført mig ud over min erkendelses grænse eller har flyttet grænsen.

Læring med andre ord?

Ja. Men også kunst. Eller naturens skønhed. Øjeblikke, hvor man ikke som sådan kan sige at der finder "***læring***" sted, men kun ren erkendelsesudvidende oplevelse.

Følelsen af, sammen med andre, at blive ført ud over dét man troede man kunne erkende – måske endda ud over dét man troede fandtes - og så "***vende tilbage***" ind over grænsen igen og opdage at den er blevet flyttet, og at man nu er i stand til at erfare nye ting og verden som man ikke har kunnet erkende og erfare før. Dét overgår faktisk kun af dét jeg nævnte lige før.

At se andre vokse?

Her er jeg helt enig med Lene Andresen, at lære og lære fra sig, og se andre vokse. Det er lykken.

Erling S. Nielsen Kolind